

Istraživanje stavova javnosti, informacije u službi izrade javnih politika

Odabrani rezultati iz prvih pet krugova

Ekonomski i društveni izazovi Evrope zahtijevaju bolje, inovativne pristupe izradi politika. Potrebni su nam pouzdani i dostupni podaci kako bi kreatori politika zaista razumjeli probleme koje treba riješiti i osigurali da politike koje izrade budu ciljane i učinkovite ... [ESS daje] veliki doprinos izradi učinkovitih društvenih i ekonomskih politika u Evropi

Máire Geoghegan-Quinn,
povjerenica EU za istraživanje, inovacije i nauku

Komentari u okviru uvodnog govora na
Međunarodnoj konferenciji ESS – a:
“Međunarodni dokazi iz Evropskog društvenog
istraživanja: istraživanje javnih stavova, informacije
u službi izrade javnih politika u Evropi”,
Nikozija, Kipar, 23. novembar 2012. godine.

SADRŽAJ

Bavljenje ključnim društvenim pitanjima	2
Zemlje učesnice ESS-a	4
Jedna Evropa viška?	5
Rad u doba Velike ekonomske krize	6
Društvene odrednice zdravlja	8
Posao žene nikad ne završava?	9
Socijalna skrb pod pritiskom?	10
Blagostanje građana na državnom nivou	12
Političke posljedice Velike ekonomske krize	14
Dobna diskriminacija	15
Brak i partnerske zajednice	16
Sudjelovanje u politici nakon komunizma	18
Strah od kriminala	19
Politika imigracija	20
Civilno sudjelovanje imigranata	21
Želite li znati više?	22
Uspješna evropska saradnja	24

Stavovi i ponašanja u Evropi koja se mijenja

Tokom proteklog desetljeća, ESS je postao autoritativni izvor pouzdanih podataka o evoluirajućem društvenom, političkom i moralnom tkivu Evrope.

Devedesetih godina Evropska fondacija za nauku (European Science Foundation) utvrdila je potrebu za novim, redovnim i pouzdanim istraživanjem na razini Evrope kako bi se prikazale promjene društvenih vrijednosti u Evropi. Do 2001. godine Evropskoj komisiji pristupilo je 21 državno istraživačko vijeće i ministarstvo iz svih dijelova Evrope kako bi zajednički finansirali prvi krug ambicioznog projekta, Evropskog društvenog istraživanja (European Social Survey - ESS).

Od tada se istraživanje provodi svake dvije godine, a vremenom se razvila i opširna istraživačka infrastruktura. U ESS-u su dosad sudjelovale sve države članice EU, osim Malte, kao i devet drugih zemalja izvan EU (Albanija, Kosovo, Island, Izrael, Norveška, Rusija, Švicarska, Turska i Ukrajina).

Ciljevi istraživačke infrastrukture ESS-a, ažurirani u 2013. godini, su:

- prikazati stabilnost i promjenu društvene strukture, uslova i stavova u Evropi i tumačiti kako se društvena, politička i moralna srž Evrope mijenja
- dosegnuti i proširiti strožije standarde u međudržavnim istraživanjima u društvenim naukama, uključujući, na primjer, uzorkovanje, prikupljanje podataka, smanjenje pristranosti i pouzdanost pitanja

- predstaviti pouzdane pokazatelje državnog napretka na osnovu percepcije i prosudbe građana o ključnim aspektima njihovih društava
- provesti obuke i olakšati osposobljavanje evropskih društvenih istraživača u komparativno kvantitativnom mjerenju i analizi
- poboljšati vidljivost i dostupnost podataka o društvenoj promjeni među akademskim radnicima, kreatorima politika i široj javnosti.

Godine 2005. ESS je postao prvi projekat iz oblasti društvenih nauka koji je osvojio Descartesovu nagradu za "izvrsnost u zajedničkom naučnom istraživanju". Uključen je u Evropski strateški forum za istraživačke infrastrukture (ESFRI) Evropskog plana puta za istraživačke infrastrukture u 2006. godini, i opet u 2008. i 2010. godini. Godine 2013. podnijeta je aplikacija da se ESS-u dodijeli pravni status Konzorcija Evropske istraživačke infrastrukture - ERIC - kako bi se osigurala dugoročna održivost istraživanja.

ESS uveliko koriste naučnici, istraživači, političari, kreatori politika i novinari, koji su zainteresirani da bolje razumiju obrasce javnih stavova i ponašanja u određenom vremenskom periodu u različitim zemalja. Ova se brošura fokusira na odabrane rezultate zansovane na podacima iz prvih pet krugova ESS-a. Zasniva se na objavljenim istraživanjima vodećih međunarodnih naučnika dopunjenih dodatnom analizom istraživača Centra za komparativna društvena istraživanja, City University London.

Bavljenje ključnim društvenim pitanjima

ESS-ovi upitnici pokrivaju širok raspon tema koje se bave ključnim pitanjima s kojima se suočava savremena Evropa.

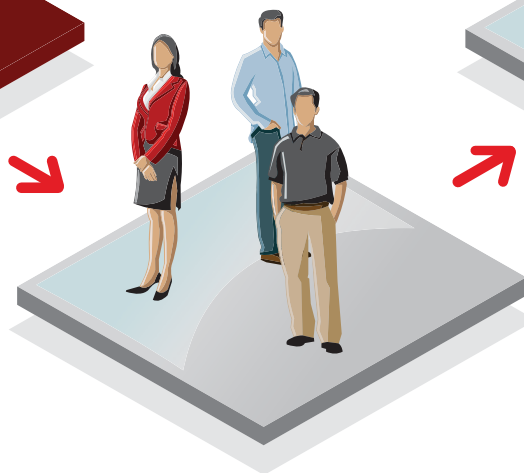

KLJUČNE TEME U SVIM KRUGOVIMA

- Moralne i društvene vrijednosti
- Zdravlje i blagostanje
- Povjerenje u institucije
- Obrazovanje i zanimanje
- Društveni kapital i socijalno povjerenje
- Stanje u kućanstvima
- Sudjelovanje građana i demokratija
- Socijalna isključenost
- Političke vrijednosti i angažman
- Socio-demografska obilježja
- Imigracija
- Kriminal

U svakom krugu istraživanja postavljaju se određena ključna pitanja. Ostale teme se mijenjaju od kruga do kruga, omogućavajući istraživanju da pokrije široki raspon tema i da se prilagodi promjenjivim zahtjevima. Ove "rotirajuće module" po krugovima osmišljavaju vodeći akademski stručnjaci iz oblasti u saradnji sa stručnjacima za dizajniranje upitnika iz ESS-ovog tima. Predmeti i autori rotirajućih modula biraju se nakon konkursa koje se provodi na razini Evrope za svaki krug. Neki se moduli ponavljaju.

Istraživanje javnih stavova širom evropskih zemalja koje se provodi svake dvije godine i diseminacija rezultata bez odlaganja omogućava vladama, analitičarima politika i naučnicima da idu u korak s društvenim trendovima koji utiču na način na koji demokratija djeluje i na koji građani Evrope percipiraju svoje živote, svoje sunarodnjake i svijet. ◀

KRUG 1

2002/03

- Državljanstvo
- Imigracija

KRUG 2

2004/05

- Rad, porodica i blagostanje
- Potraživanje zdravstvene zaštite
- Ekonomski moral

KRUG 3
2006/07

- Lično i društveno blagostanje
- Vremenske odrednice života

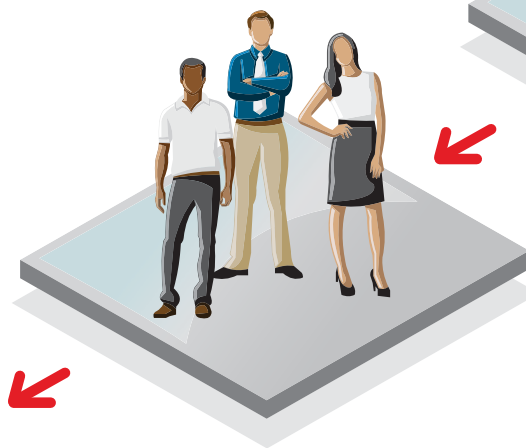
KRUG 4
2008/09

- Odnosi prema dobi i predrasude o dobi
- Blagostanje

KRUG 5
2010/11

- Rad, porodica i blagostanje u ekonomskoj krizi
- Povjerenje u pravosuđe

KRUG 6
2012/13

- Lično i društveno blagostanje
- Razumijevanje i procjena demokratije

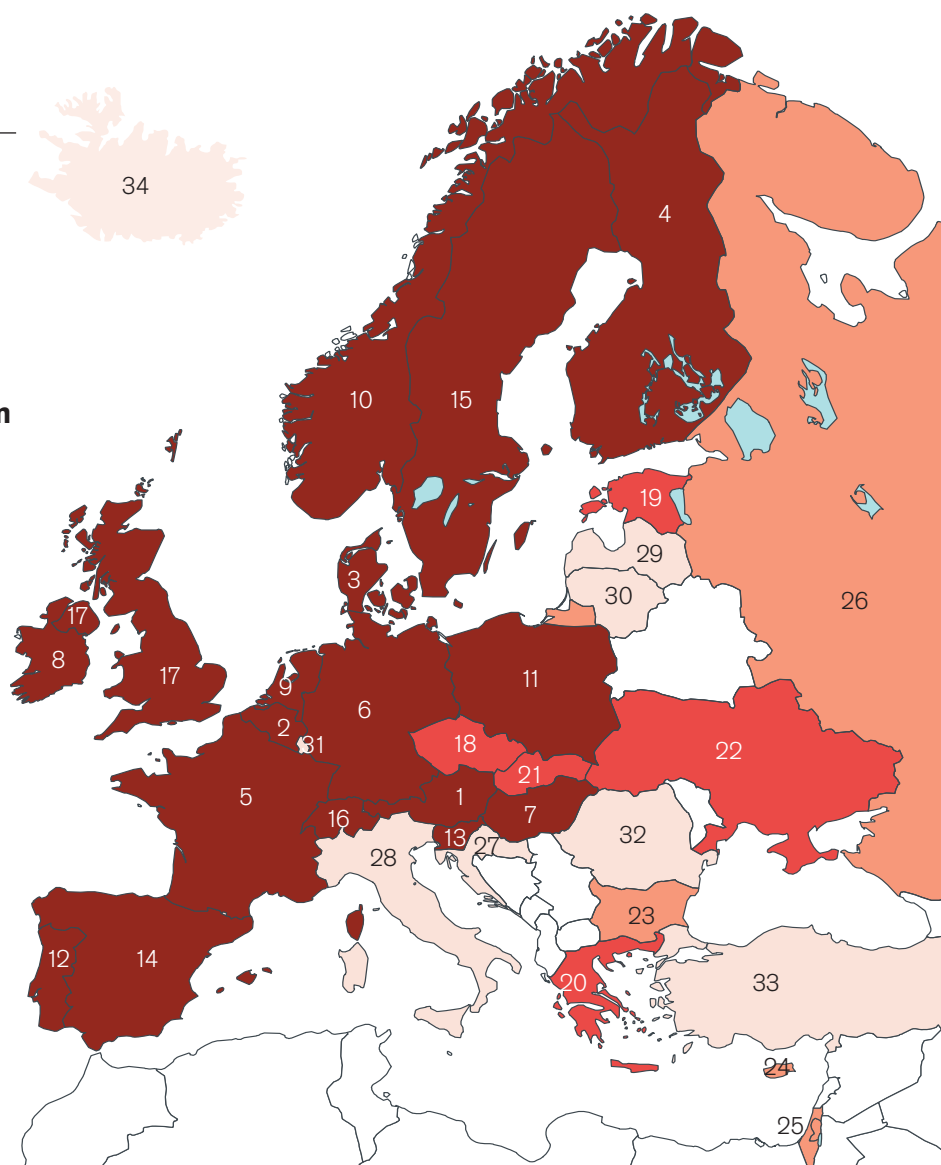

KRUG 7
2014/15

- Zdravstvene nejednakosti
- Imigracija

Zemlje učesnice u ESS-u

Više od 30 zemalja širom Evrope sudjelovalo su u barem jednom od prvih pet krugova ESS-a.

Sudjelovanje u ESS-u

Krugovi 1-5

5 krugova

1 Austrija	10 Norveška
2 Belgija	11 Poljska
3 Danska	12 Portugal
4 Finska	13 Slovenija
5 Francuska	14 Španija
6 Njemačka	15 Švedska
7 Mađarska	16 Švicarska
8 Irska	17 UK
9 Holandija	

4 kruga

18 Češka
19 Estonija
20 Grčka
21 Slovačka
22 Ukrajina

3 kruga

23 Bugarska
24 Kipar
25 Izrael
26 Rusija

2 kruga

27 Hrvatska
28 Italija
29 Latvija
30 Litvanija
31 Luksemburg
32 Rumunija
33 Turska

1 krug

34 Island

Jedna Evropa viška?

Uprkos sve većoj evropskoj integraciji ostaju značajne razlike među zemljama

Posljednjih deset godina vidljiv je značajan pomak prema evropskim integracijama - članstvo u EU proširilo se na uključivanje mnogih zemalja u Srednjoj i Istočnoj Evropi, dok je usklađenost politika u nekim područjima veća.

Da li je to dovelo do približavanja stavova i ponašanja između različitih regija Evrope? Može li se tvrditi da Evropa i njezini građani sve više dijele zajedničko iskustvo, ili se i dalje javljaju važne državne i regionalne razlike?

Podaci ESS-a prikupljeni u više od 30 zemalja u različitim vremenskim razdobljima mogu se koristiti za razmatranje ovog pitanja. Istraživanje prikazano u ovoj brošuri ukazuje na važne razlike između evropskih zemalja u mnogim područjima.

Postoje značajne razlike u političkom angažmanu i socijalnim stavovima između Istočne i Zapadne Evrope, zasnovane na razlikama u historiji, kulturi, institucionalnim i pravnim okvirima. Postoje i dokazi o rastućoj ekonomskoj i političkoj podjeli između sjevera i juga, potaknutoj različitim iskustvima zemalja Eurozone u krizi.

Ključni rezultati koji su detaljno obrađeni u brošuri uključuju sljedeće:

- Čini se da su radnici u nordijskim zemljama manje pogođeni ekonomskom krizom od radnika u drugim dijelovima Evrope. Moguće je da to odražava razlike u razinama zaštite zaposlenja koje su im dostupne u poređenju s drugim zemljama.

“ Postoje značajne razlike u političkom angažmanu i socijalnim stavovima između Istočne i Zapadne Evrope ”

- Južna Evropa (posebno Grčka) iskusila je značajno narušavanje političke legitimnosti nakon Velike ekonomske krize. Uticaj ekonomskog kraha na politički legitimitet osjećao se snažnije u zemljama Eurozone u poređenju s ostatkom Evrope.
- Nordijske zemlje imaju najviše povjerenja u policiju i sudstvo i vjeruju da su njihove institucije legitimni nositelji moći i ovlasti; dok zemlje Istočne, a ponekad i Južne Evrope, imaju tendenciju da imaju manje povjerenja u navedene institucije.
- Politički angažman ostaje na nižoj razini u bivšim komunističkim zemljama u poređenju sa Zapadnom Evropom. Ova razlika odražava nezadovoljstvo trenutnom političkom situacijom jednako kao i nasljedstvo komunizma.
- Dok stavovi prema homoseksualnosti postaju fleksibilniji u mnogim evropskim zemljama, to nije slučaj u većem dijelu Istočne Evrope gdje je mišljenje da bi homoseksualci trebali biti slobodni živjeti svoje živote kako žele i dalje slabo zastupljeno. ➔

UTICAJ ESS-a

U 2008. godini međunarodni pregledni panel na čelu s Bobom Grovesom izjavio je da "važnost ESS-a ... i jasnih znakova njegovog uticaja opravdavaju kontinuirano finansiranje kojim će da... zadrži kvalitet"

Rad u doba Velike ekonomske krize

Ekonomska kriza imala je značajan uticaj na radno iskustvo ljudi. Međutim, učinci se nisu osjećali jednako u cijeloj Evropi

Kakav je učinak ekonomska kriza, prouzrokovana krahom banaka 2008. godine, imala na svakodnevno iskustvo ljudi na njihovim radnim mjestima i na njihove porodične živote? U 2010./11. godini ESS je ponovo postavio pitanja na ovu temu, koja su prvo postavljena 2004./05. godine, čime je omogućena direktna komparacija iskustava ljudi u razdoblju prije krize i razdoblja kada su mnoge zemlje proživljavale ekonomsku krizu.

Tim evropskih istraživača na čelu s Duncan Gallie sa Univerziteta u Oxfordu utvrdio je da je kriza imala značajan uticaj na kvalitet rada. Obim ovih učinaka varirao je od zemlje do zemlje, ovisno o težini ekonomske krize i zaštiti koju su pružali različiti sistemi socijalne skrbi, kao i zakoni o radu.

Između 2004./05. i 2010./11. godine:

Intenzitet rada - uloženi napor i zadati rokovi – povećao se u svim regijama Evrope. Porast intenziteta rada bio je jasno povezan s iskustvom ekonomske krize. Postojala je veća vjerovatnoća da će

zaposlenici prijaviti više razine intenziteta rada ako je njihova organizacija nedavno imala finansijske poteškoće; ili je došlo je do smanjenja osoblja na radnom mjestu; ili su njihovi poslovi postali manje sigurni.

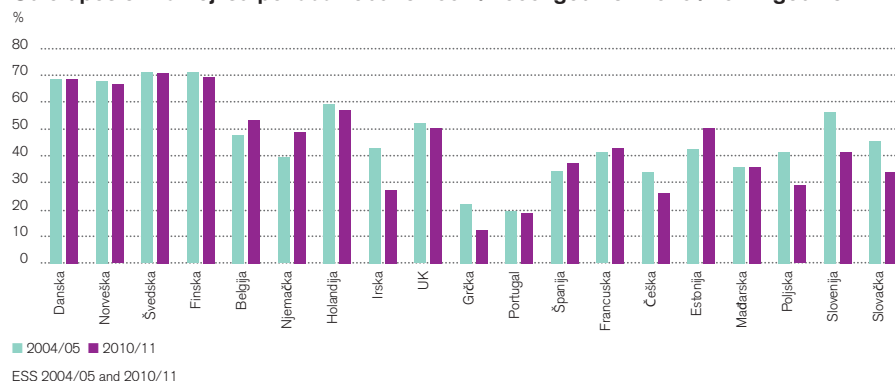
Nesigurnost u zaposlenju oštro je porasla u liberalnim ekonomijama Velike Britanije i Irske, kao i u Južnoj i Istočnoj Evropi, ali ne i u nordijskim zemljama ili kontinentalnim zemljama, tj. Njemačkoj, Belgiji, Holandiji ili Francuskoj. Nema dokaza da je ekonomska kriza uticala na poslodavce da promijene strukturu radne snage povećanjem udjela radnika na manje sigurnim privremenim radnim mjestima (iako je udio radnika s nepunim radnim vremenom porastao u većini zemalja). Porast nesigurnosti u zaposlenju osjetili su podjednako stalni zaposlenici, kao i radnici sa skraćenim radnim vremenom i privremeni radnici.

Mogućnosti za obuku smanjile su se u mnogim zemljama. Izgledi pohađanja obuke bili su niži za 20 posto u 2010./11. godini u odnosu na 2004./05. godinu, čak i

UTICAJ ESS-a

ESS je ključni pružatelj obuka u oblasti istraživanja, bilo u obliku učenja licem u lice ili on-line obuka

Udio uposlenika koji su pohađali obuke 2004./2005. godine i 2010./2011. godine

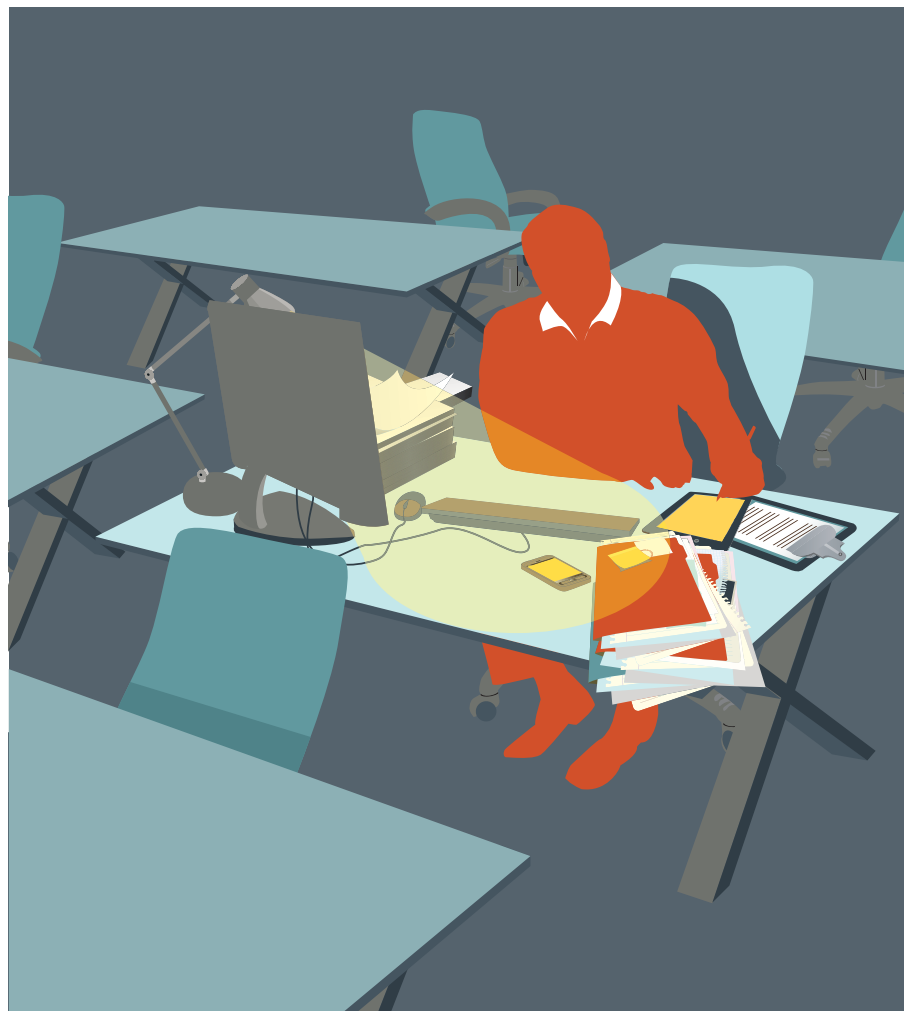
ESS 2004/05 and 2010/11

uzimajući u obzir druge moguće promjene u strukturi radne snage i na radnim mjestima. Najznačajniji pad je zabilježen u Istočnoj Evropi, nakon čega slijedi Irska. Nasuprot tome, nije bilo smanjenja obima obuka u nordijskim zemljama, dok su Njemačka i Belgija zapravo zabilježile povećanje u obimu obuka. Zemlje sa snažnijim zakonima za zaštitu zaposlenja imale su veću vjerovatnost održavanja obuka, što je dovelo do uspostavljanja dugoročnih odnosa između poslodavaca i radne snage.

U većini zemalja povećali su se **konflikti između porodičnog** i poslovnog aspekta života među bračnim i nevjenčanim parovima. Mnoge promjene u uslovima rada su doprinijele ovakvoj promjeni, uključujući povećanje radnih sati van standardnog radnog vremena; povećanje prekovremenog rada i to bez prethodne obavijesti; i porast nesigurnosti zaposlenja. Pritisak koji je rad nametnuo na porodični život bio je uopšteno veći u zemljama s većim porastom nezaposlenosti.

Gallie i njegove kolege tvrde da je smanjenje kvaliteta posla bitno, ne samo zbog potencijalnog negativnog uticaja na zdravlje i blagostanje pojedinaca, nego i zbog toga što, dugoročno, može umanjiti predanost ljudi radu i izgleda za budući ekonomski rast.

“Smanjenje kvaliteta posla može umanjiti predanosti radu i izgleda za budući ekonomski rast”

Društvene odrednice zdravlja

Različite socioekonomske grupe i dalje pokazuju nejednakosti u zdravlju

“Istraživanje na osnovu podataka ESS-a pokazalo je jasnu vezu između zdravlja i višestrukih pokazatelja socioekonomskog položaja”

Zdravlje osobe i dalje znatno ovisi o tome gdje ona živi, koliko zarađuje, njenom obrazovanju, karijeri i poslu koju obavlja. Ustrajnost nejednakosti u zdravlju unutar i između zemalja predstavlja trajni izazov, kako za naučnike, tako i za kreatore politika.

Istraživanje zasnovano na podacima ESS-a iz prethodno održanih krugova u 21 zemlji pokazalo je jasnu vezu između zdravlja i višestrukih pokazatelja socioekonomskog položaja. Terje Eikemo i njegove kolege otkrili su da je veća vjerovatnoća da će ljudi svoje zdravlje procijeniti kao 'slabo', ili navesti da pate od ograničavajuće, dugogodišnje bolesti, ako imaju niže prihode, zanimanja nižeg statusa ili nisu stekli srednjoškolsko obrazovanje.

Nedostatak prihoda može uticati na zdravlje ne samo smanjenjem dostupnosti materijalnih resursa, već i na način da potakne osjećaje frustracije i oskudice. Osim veze između zdravlja i objektivnog prihoda, Karen Olsen i Sverre Dahl

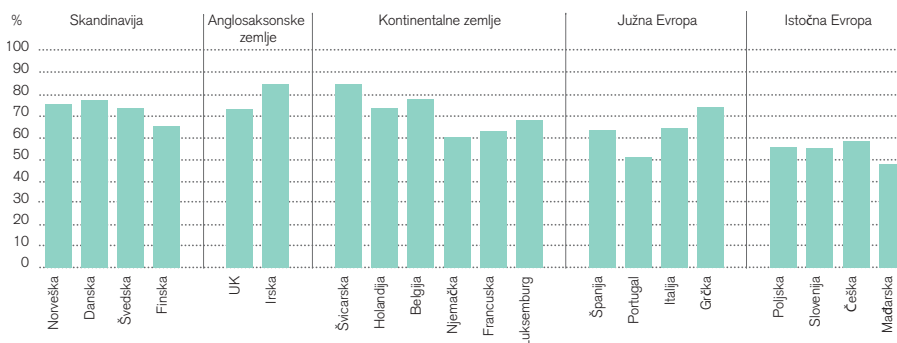
pronašli su dokaze da je zdravstveno stanje koje su ispitanici navodili ovisilo o njihovoj percepciji o njihovoj finansijskoj situaciji. Otkrili su da su osobe koje su navele da mogu izaći na kraj ili žive ugodno sa svojim trenutnim prihodima ocijenile svoje zdravlje bolje od onih koji su rekli da se bore da sastave kraj s krajem.

Istraživači su pretpostavili da rješavanjem socioekonomske nejednakosti, države blagostanja mogu poboljšati cjelokupno zdravstveno stanje na razini države. Eikemo i njegove kolege utvrdili su da se oko polovine varijacija u zdravstvenom stanju zemalja promatranih kroz ESS može pripisati razlikama u prirodi socijalne skrbi. Kao što je prikazano u tabeli ispod, čini se da skandinavski i anglosaksonski sistem socijalne skrbi vodi do boljeg zdravstvenog stanja u poređenju s južnim i istočnim sistemima, a veći udio ljudi procjenjuje svoje zdravlje kao "(vrlo) dobro". To može biti posljedica sveobuhvatne zdravstvene zaštite.

UTICAJ ESS-a

Blizu 60.000 ljudi iz svih krajeva svijeta registrovalo se za korištenje podataka internet stranice ESS-a. Korisnici uključuju akademske radnike, studente, grupe eksperata (think tankove) i državna tijela

Udio ispitanika koji su svoje zdravlje ocijenili kao (vrlo) dobro, po sistemu blagostanja

ESS 2002/03 and 2004/05

Eikemo, T.A., Bamba, C., Judge, K. and Ringdal, K. (2008) 'Welfare state regimes and differences in self-perceived health in Europe: A multilevel analysis', *Social Science & Medicine* 66: 2281-2295

Olsen, K.M. and Dahl, S. (2007) 'Health differences between European countries', *Social Science & Medicine* 64: 1665-1678

Posao žene nikad ne završava?

Žene koje rade većinu kućanskih poslova kod muškaraca mogu izazvati osjećaje sukoba između poslovnog i privatnog aspekta života

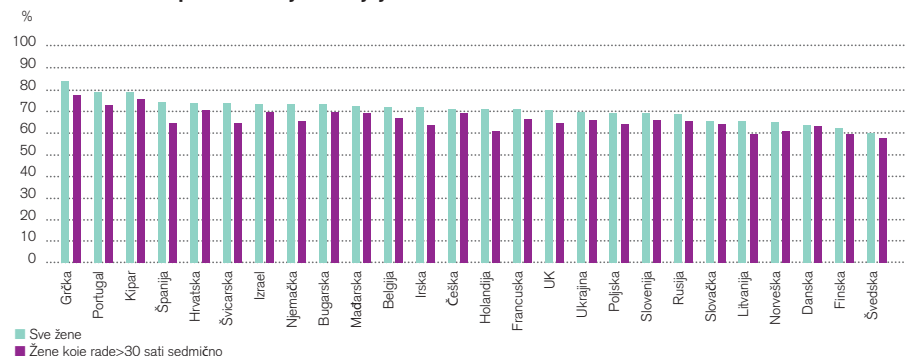
Jedna od najvećih društvenih promjena u Evropi posljednjih desetljeća jeste povećanje sudjelovanja žena na tržištu rada. Međutim, promjene u obrascima rada koje žene obavljaju izvan kuće nisu uvijek usklađene s promjenama u načinu na koji su kućanski poslovi podijeljeni među spolovima. Još uvijek je učestalo da žene obavljaju većinu kućanskih poslova, čak i kad rade puno radno vrijeme.

Dijagram u nastavku – zasnovan na podacima ESS-a prikupljenim u 2010./11. godini – pokazuje udio kućanskih poslova koje obavljaju žene koje žive sa partnerom, za žene u dobi od 20.-te do 64.-te godine (svijetlo zelene kolone), i samo za žene koje rade više od 30 sati sedmično (ljubičaste kolone), i samo za žene koje rade više od 30 sati sedmično (ljubičaste kolone). To pokazuje da su čak i žene koje rade plaćene poslove s punim radnim vremenom u prosjeku odgovorne za oko dvije trećine ukupnog vremena koje heteroseksualni parovi troše na kućanske poslove. Podjela kućanskih poslova između muškaraca i žena je najravnomjernije raspoređena u nordijskim zemljama, a najneravnomjernije u Južnoj Evropi.

Istraživači su koristili ESS kako bi istražili učinak takozvanog "dvostrukog opterećenja", plaćenog rada i kućanskih poslova, na sukob između radnog i porodičnog aspekta života kod žena. Studija koja obuhvata sedam evropskih zemalja koju su provele Jacqueline Scott i Anke Plagnol, utvrdila je da, uprkos dodanom teretu odgovornosti, žene u tim zemljama, koje rade puno radno vrijeme, nisu imale veće osjećaje sukoba između radnog i porodičnog aspekta života nego muškarci koji rade sličnih broj radnih sati.

Naime, njihova studija, koja se zasniva na podacima ESS – a prikupljenim u 2004./05. godini, sugerira da su muškarci, a ne žene, ti koji imaju najviše koristi od ravnomjerne raspodjele kućanskih poslova među spolovima. Postojala je veća vjerovatnoća da će muškarci iz zemalja Sjeverne Evrope, čije su partnerke obavljale većinu kućanskih poslova, prije doživjeti konflikt između radnog i porodičnog aspekta života, u odnosu na muškarce koji su obavljali veći dio kućanskih poslova. Možda se muškarci u takvoj situaciji osjećaju krivima zbog toga što ne obavljaju jednak dio kućanskih poslova ili možda nejednaka podjela kućanskih poslova stvara napetost između njih i njihovih partnerki. ←

Udio kućanskih poslova koji obavljaju žene

ESS 2010/11

Napomena: Brojke se odnose na žene starosti između 20 i 64 godine koje žive s partnerima

Scott, J. i Plagnol, A.C. (2012) 'Work-family conflict and well-being in Northern Europe' in Scott, J., Dex, S. and Plagnol, A.C. (ur.) *Gendered Lives: Gender Inequalities in Production and Reproduction*, Cheltenham: Edward Elgar

Socijalna skrb pod pritiskom?

Postoji široka javna podrška za instituciju države blagostanja, uprkos zabrinutosti zbog ekonomskih posljedica i ovisnosti o socijalnoj skrbi

Kreatori politika se suočavaju s izazovom da odgovore na nove zahtjeve koji nastaju starenjem stanovništva, imigracijom i globalizacijom u vrijeme rigoroznih budžetskih ograničenja. Suočen s takvim pritiscima, javni legitimitet biti će od najveće važnosti u formiranju budućih zakona.

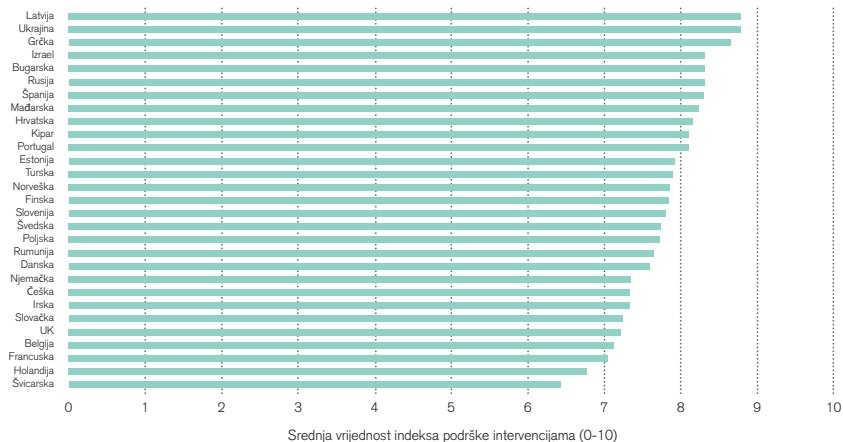
Modul pitanja postavljenih u 2008./09. godini nudi iscrpan pregled kako Europljani gledaju na socijalnu skrb. Iako prikupljeni prije punog učinka Velike ekonomske krize, ovi podaci pružaju vrijedan uvid u temeljne stavove ljudi. Stefan Svallfors tvrdi da, u cjelini, Europljani podržavaju sudjelovanje vlade koja osigurava socijalnu skrb za svoje građane. Kao što je prikazano na slici u nastavku, na pitanje do koje mjere bi vlada trebala biti odgovorna da pruži niz usluga, uključujući odgovarajuću zdravstvenu zaštitu i razuman životni standard za stare ili nezaposlene, većina zemalja je odabrala odgovore između 7 i 9 na skali od 0 do 10 (gdje veći brojevi ukazuju na veću podršku

“ Generalno, Europljani podržavaju sudjelovanje vlade u osiguranju socijalne skrbi za njene građane ”

sudjelovanju vlade). Zanimljivo je da je podrška sudjelovanju vlade najveća u manje razvijenim državama blagostanja Istočne Evrope.

Ljudi su kritični prema određenim aspektima pružanja socijalne skrbi. Na primjer, u većini zemalja - s izuzetkom nordijskih zemalja - većina vjeruje da veliki broj osoba uspijeva dobiti pogodnosti i usluge na koje nemaju pravo. Takođe, u mnogim zemljama postoji zabrinutost zbog ekonomskih posljedica pružanja ove vrste podrške. Oko polovine ljudi u Velikoj Britaniji, Francuskoj, Slovačkoj i Mađarskoj - i 60 posto u Irskoj - slažu se

Razina podrške intervencijama vlade

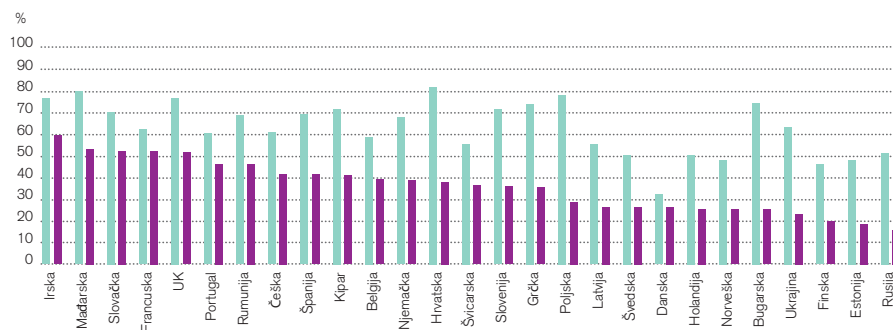
ESS 2008/09

Napomena: Rezultati predstavljaju prosjek na nivou države izračunat iz 6 stavki koje su ocijenjene na skali od 1 do 10

UTICAJ ESS-a

ESS je pomogao u pružanju informacija i poboljšanju metodologije koju koriste druga istraživanja u Evropi

Udio ispitanika koji izražavaju zabrinutost zbog pružanja socijalne skrbi

■ Mnogi ljudi dobijaju pogodnosti i usluge na koje nemaju pravo
 ■ Socijalne pogodnosti/usluge nameću prevelik pritisak na ekonomiju

ESS 2008/09

Napomena: Udio ispitanika koji se slažu/jako slažu sa svakom izjavom

UTICAJ ESS-a

Državni koordinatori u Poljskoj proveli su metodološku obuku zasnovanu na ESS-u u Središnjem uredu za statistiku i Narodnoj banci Poljske

da socijalne pogodnosti i usluge nameću prevelik pritisak na ekonomiju.

Istraživanje Torben Fridberga, objavljeno u publikaciji rezultata iz modula socijalne skrbi ESS-a, pokazuje da je podrška javnosti za državu blagostanja povezana s percepcijom legitimiteta sistema. Manje je vjerovatno da će ljudi podržavati rasprostranjeno davanje socijalne skrbi - ili podizanje poreza za povećane javne potrošnje - ako smatraju da takva davanja nameću pritisak na ekonomiju, da uživatelji socijalne skrbi varaju sistem ili da su porezne vlasti neučinkovite ili nepoštene. Stoga postoji rizik da nezadovoljstvo funkcioniranjem sistema može negativno uticati na dugoročnu podršku pružanju socijalne skrbi.

“ Manja je vjerovatnoća da će ljudi podržati rasprostranjenu raspodjelu socijalne skrbi ako smatraju da takva davanja nameću pritisak na ekonomiju, da primatelji skrbi varaju sistem ili da su porezne vlasti neučinkovite ili nepoštene ”

Međutim, rizik od negativnih reakcija javnosti na evropski socijalni model ne bi trebao biti precijenjen. Wim van Oorschot i njegove kolege koriste podatke ESS-a kako bi pokazali da, iako neki ljudi smatraju da država blagostanja nameće pritisak na ekonomiju ili da takva davanja dovode do ovisnosti o socijalnoj skrbi, takvi su osjećaji uglavnom manje zastupljeni nego uvjerenje da je država blagostanja uspjela u namjeri ispunjavanja socijalnih ciljeva sprečavanja siromaštva, smanjenja nejednakosti

i lakšeg usklađivanja poslovnog i porodičnog aspekta života. Vjera u pozitivna dostignuća države blagostanja naširoko je rasprostranjena, dok je kritika koncentrisana među onima koji su na desnici ideološkog spektra. Veća razina socijalne skrbi povećava percepciju negativnih i pozitivnih posljedica države blagostanja. Međutim, povećana potrošnja najvjerovatnije će dovesti do povećane podrške dostignućima države blagostanja.☞

Svallfors, S. (2012) *Welfare attitudes in Europe: Topline Results from Round 4 of the European Social Survey*, London: Centre for Comparative Social Surveys

Fridberg, T. (2012) 'Legitimacy of the system and support for the welfare state' in Ervasti, H. et al. (eds.) *The Future of the Welfare State: Social Policy Attitudes and Social Capital in Europe*, Cheltenham: Edward Elgar

Van Oorschot, W., Reeskens, T. and Meuleman, B. (2012) 'Popular perceptions of welfare state consequences: A multilevel, cross-national analysis of 25 European countries', *Journal of European Social Policy* 22:181-197

Blagostanje građana na državnom nivou

Zemlje s visokom razinom ličnog blagostanja ne moraju nužno imati visoku razinu društvenog blagostanja, i obrnuto

Vlade širom svijeta sve više prepoznaju potrebu da razmatraju više od ekonomskih pokazatelja i u obzir uzimaju i mjere subjektivnog blagostanja njihovih građana. Najčešći pristup mjerenju blagostanja, osobito pri izradi multinacionalnih poređenja, jeste korištenje jedinstvene mjere za sreću ili zadovoljstvo životom. Međutim, takve, kratkoročne mjere, pružaju samo ograničenu perspektivu o tome da li ljudi žive dobro.

Modul ESS-a koji je proveden u 2006./07. godini uključivao je skup detaljnih pitanja koja omogućavaju istraživačima da razlikuju različite dimenzije ličnog blagostanja pojedinca, kao i različite dimenzije društvenog blagostanja, uključujući kvalitet odnosa ljudi s porodicom i prijateljima i njihovu vezu sa širom zajednicom.

“Zemlje sa sličnim razinama blagostanja mogu imati različite profile blagostanja”

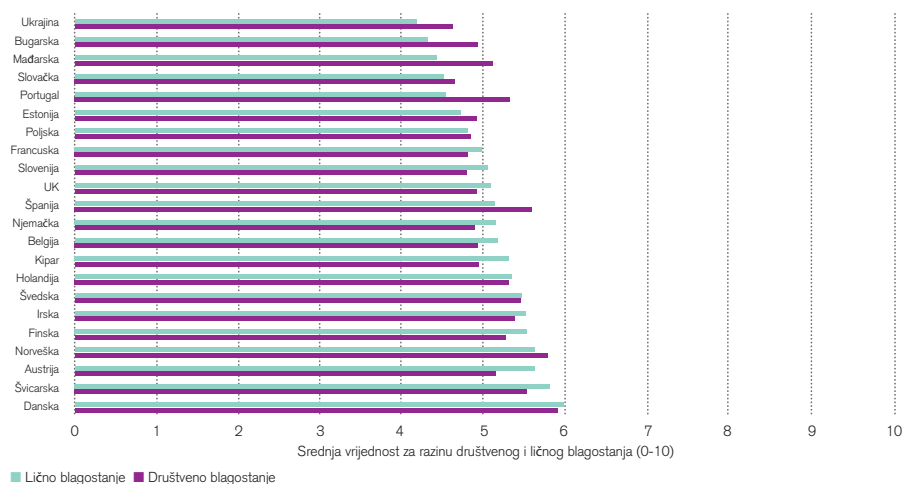
Analiza tih podataka od strane New Economics Foundation iz Velike Britanije, koji kombiniraju lično i društveno blagostanje u ukupnom indeksu blagostanja za svaku zemlju, otkriva da Danska, Švicarska i Norveška imaju najviše razine ukupnog blagostanja, dok zemlje Srednje i Istočne Evrope kao što su Ukrajina, Bugarska i Mađarska imaju najniže razine.

Zemlje koje visoko rangiraju mjere ličnog blagostanja ne moraju nužno visoko rangirati društveno blagostanje i obrnuto. Kao što je prikazano na slici u nastavku, Španija i Portugal znatno više

UTICAJ ESS-a

Podaci iz ESS-ovog modula za blagostanje uveliko su korišteni kako bi se izradili državni profili blagostanja za New Economic Foundation (NEF), i za Mjerenje državnog programa blagostanja Ureda za državnu statistiku UK (Office for National Statistics – ONS)

Razine ličnog i društvenog blagostanja

ESS 2006/07

Napomena: Prosječni rezultat na razini države za razinu ličnog blagostanja izveden je iz rezultata vezanih za pet glavnih komponenti mjerenih na skali od 0 do 10. Prosječni rezultat na razini države za društveno blagostanje izveden je iz rezultata vezanih za dvije glavne komponente mjerene na skali od 0 do 10.

rangiraju društveno blagostanje nego lično blagostanje, što je slučaj i sa većinom zemalja Središnje i Istočne Evrope.

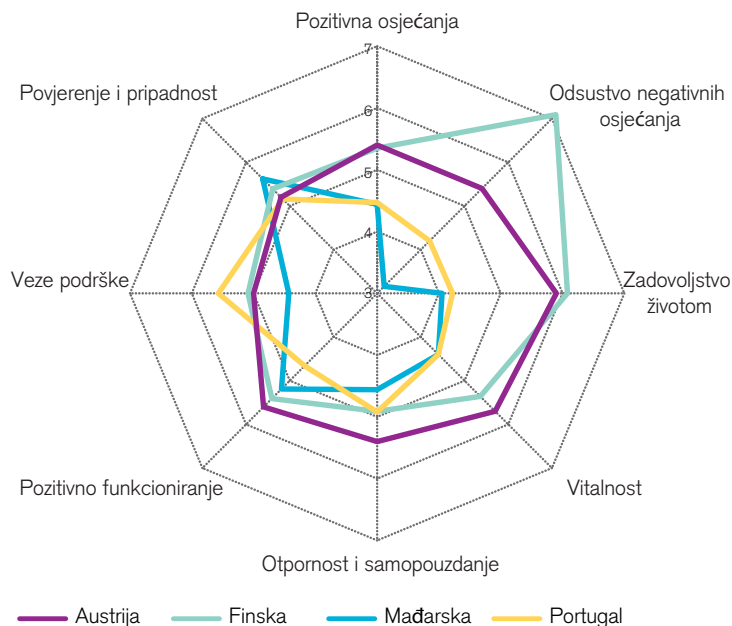
Podaci takođe upućuju na to da osjećaji ljudi o kvalitetu odnosa s osobama koje su im bliske mogu biti drugačiji ovisno od toga koliko povjerenje ili pripadnost ljudima uopšteno osjećaju. U nekim zemljama (npr. Bugarska, Velika Britanija, Španija i Portugal) ljudi su pozitivniji u vezi s njihovim odnosima s prijateljima i porodicom. U drugim zemljama (npr. Mađarska, Švedska i Norveška) ljudi su, u prosjeku, više pozitivni u vezi s njihovom povezanosti sa širom zajednicom.

Postoje i sličnosti i razlike u pojedinim karakteristikama povezanim s višom razinom ličnog i društvenog blagostanja:

- volontiranje je povezano s višom razinom ličnog i društvenog blagostanja
- loše zdravlje ili invalidnost ima posebno snažan i negativan učinak na lično blagostanje, ali je takođe povezano s nižim društvenim blagostanjem
- iako mlađi od 25 godina daju visoke ocjene većini mjera blagostanja, oni daju ocjene manje od prosjeka mjerama društvenog povjerenja
- žene imaju tendenciju da daju niže ocjene u odnosu na muškarce kada je u pitanju lično blagostanje, i više ocjene kada se radi o društvenom blagostanju.

Istraživači iz New Economics Foundation koristili su podatke ESS-a za izradu profila blagostanja - ili državnog blagostanja - za 22 Evropske zemlje. Ovi profili pružaju

Državni profili blagostanja

ESS 2006/07

Napomena: Prosječni rezultati pojedinih komponenti ličnog i društvenog blagostanja po državama. Prikazane zemlje imaju slične ukupne razine blagostanja, ali različite srednje vrijednosti po svakoj komponenti

nijansirane slike karaktera blagostanja u svakoj zemlji i mogu se koristiti za odlučivanje o tome treba li se politika usmjeriti u određenom smjeru ili ju je potrebno usmjeriti na poboljšanje blagostanja uopšteno. Grafikon iznad pokazuje kako čak i zemlje sa sličnim razinama blagostanja poput Austrije i Finske ili Mađarske i Portugala mogu imati vrlo različite profile blagostanja, s većim ocjenama nekih mjera i nižim nekih drugih mjera. Za detaljnije ispitivanje profila blagostanja zemalja dostupan je online interaktivni alat. www.nationalaccountsowellbeing.org

“ Žene daju niže ocjene u odnosu na muškarce kada je u pitanju lično blagostanje, i više ocjene kada se radi o društvenom blagostanju ”

Političke posljedice Velike ekonomske krize

Rastuće ekonomsko nezadovoljstvo može potkopati politički sistem, posebno u zemljama Eurozone koje su najjače pogođene Velikom ekonomskom krizom

UTICAJ ESS-a

Godine 2011. David Willetts, ministar za univerzitete i nauku Velike Britanije, istakao je kako ESS omogućuje "vladama, analitičarima politika i naučnicima da održe korak s društvenim trendovima koji utiču na način na koji demokratija funkcionira i na koji evropski građani percipiraju svoje živote, njihovu državu i svijet"

Posljedice Velike ekonomske krize iz 2008. godine u Evropi će vjerovatno dosegnuti daleko preko izravnih uticaja na materijalno blagostanje ljudi. Dokazi iz ESS-a upućuju na činjenicu da slaba ekonomska izvedba može čak predstavljati prijetnju demokratskom legitimitetu onih zemalja koje su najteže pogođene.

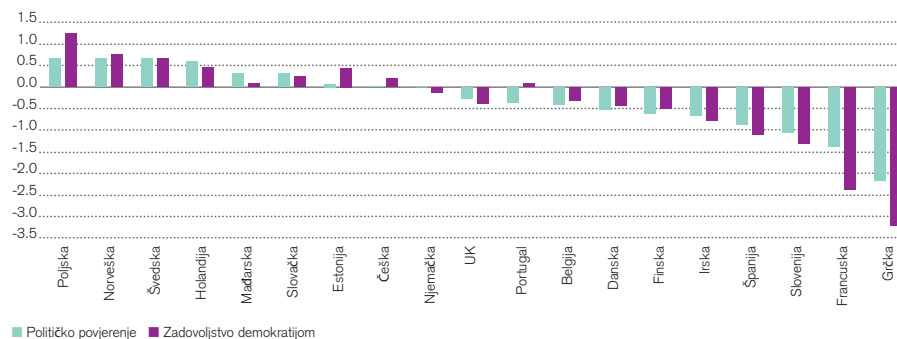
Javier Polavie se u svom istraživanju oslanja na podatke ESS –a kako bi istražio učinak ekonomskih okolnosti na javnu podršku političkim sistemima. On poredi razinu političkog povjerenja i zadovoljstva demokratijom u razdoblju od 2004./05. i 2010./11. godine, i pronalazi dokaze o značajnom padu u većini zemalja. Kao što je prikazano na slici ispod, pad je najočitiiji u nekim zemljama koje su najteže pogođene ekonomskom krizom, uključujući Španiju, Irsku, a posebno Grčku (ali i Francusku).

Dalja analiza potvrđuje da se pad podrške političkom sistemu između 2004./05. i 2010./11. objašnjava paralelnim povećanjem prosječne razine nezadovoljstva ekonomskom situacijom u ovom razdoblju.

Ekonomski ranjive skupine, tj. oni koji obavljaju zanimanja nižeg statusa, koji su bili ili su trenutno nezaposleni, najvjerovatnije neće imati povjerenja u politički sistem i osjećati će nezadovoljstvo funkcioniranjem demokratije. Međutim, porast nezadovoljstva ekonomskom izvedbom od početka ekonomske krize - i odgovarajućeg smanjenja podrške političkom sistemu - nije ograničen samo na one koji su lično doživjeli ekonomske poteškoće.

Uticaj ekonomske krize na politički legitimitet osjeća se najjače u zemljama Eurozone, tj. onim zemljama u kojima je obim za reagiranje na krizu najviše ograničen. U Eurozoni, ali ne i u drugim evropskim zemljama, promjene stavova prema političkom sistemu od 2004./05. godine do 2010./11. godine snažno su povezane s padom BDP-a u istom razdoblju. ←

Prosječna promjena političkog povjerenja i zadovoljstva demokratijom od 2004./05. do 2010./11. god.

ESS 2004/05 and 2010/11

Napomena: Političko povjerenje i zadovoljstvo demokratijom mjereno na skali od 0 do 10. Grafikon pokazuje prosječnu promjenu srednjih vrijednosti na

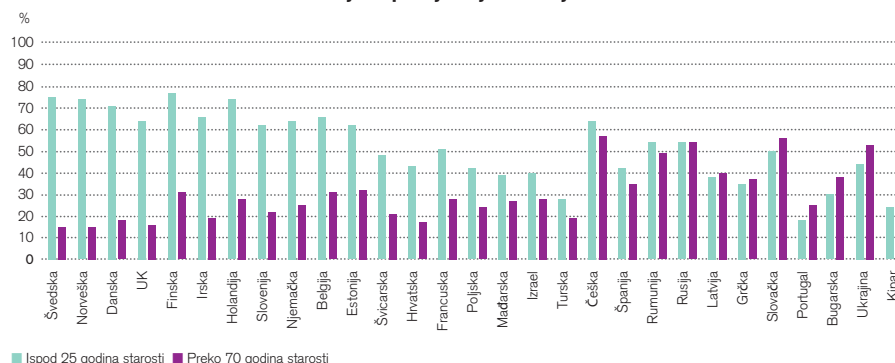
Polavieja, J.G. (2013) 'Economic crisis, political legitimacy and social cohesion' in Gallie, D. (ed.) (2013) *Economic Crisis, Quality of Work and Social Integration: The European Experience*, Oxford: Oxford University Press

Dobna diskriminacija

Ne suočavaju se samo stariji ljudi s diskriminacijom zbog svoje dobi

Udio ispitanika ispod 25 godina starosti i onih preko 70 godina starosti koji tvrde da su iskusili dobnu diskriminaciju u posljednjih 12 mjeseci

■ Ispod 25 godina starosti ■ Preko 70 godina starosti

ESS 2008./09

Rastuća zabrinutost zbog starenja stanovništva Evrope usmjerila je pažnju na uticaj dobi, a 2012. godina je proglašena Evropskom godinom za aktivno starenje i solidarnost među generacijama. Kao i kod drugih oblika predrasuda, dobnu diskriminacija (eng. ageism) - neopravdane pretpostavke o ljudima zbog njihove dobi – može imati izuzetno štetan uticaj na blagostanje pojedinaca, njihovo ponašanje i njihove sposobnosti. Podaci ESS-a prikupljeni u 2008./09. godini sugeriraju da je dobnu diskriminaciju jedan od najrasprostranjenijih oblika predrasuda širom Evrope.

Značajan udio ljudi u svim evropskim zemljama navodi da su prošle godine doživjeli predrasude ili da su bili nepravredno tretirani zbog njihove dobi. Ova se brojka kreće od oko jedne od šest osoba u Portugalu i Kipru, do najviše jedne od dvije osobe u Češkoj, Finskoj i Holandiji. U svim zemljama udio koji prijavljuje iskustvo dobnu diskriminacije veći je od onoga koji prijavljuje slučajeve predrasuda ili

nepoštenog ophođenja zbog njihovog spola ili etničke pripadnosti.

Ne suočavaju se samo stariji ljudi s diskriminacijom zbog svoje dobi. Mladi ljudi u Evropi takođe se suočavaju s posebnim izazovima na putu odrastanja. Udio ljudi starih 70 i više godina koji navode da doživljavaju dobnu diskriminaciju kreće se od 15 posto u Švedskoj do 57 posto u Češkoj, dok se za osobe mlađe od 25 godina ta brojka kreće od 18 posto u Portugalu do 77 posto u Finskoj.

Kao što je prikazano na slici iznad, u mnogim zemljama postoji veća vjerovatnoća da će ljudi mlađi od 25 godina prijaviti iskustvo dobnu diskriminacije nego da će to uraditi osobe stare 70 i više godina. To je posebno slučaj u nordijskim zemljama, Velikoj Britaniji i Irskoj. Iako to može djelimično odražavati veću spremnost mladih ljudi na prijavljivanje slučajeva diskriminacije, to sugerira da iskustvo dobnu diskriminacije među mladim ljudima zaslužuje dalje istraživanje. ➔

Brak i partnerske zajednice

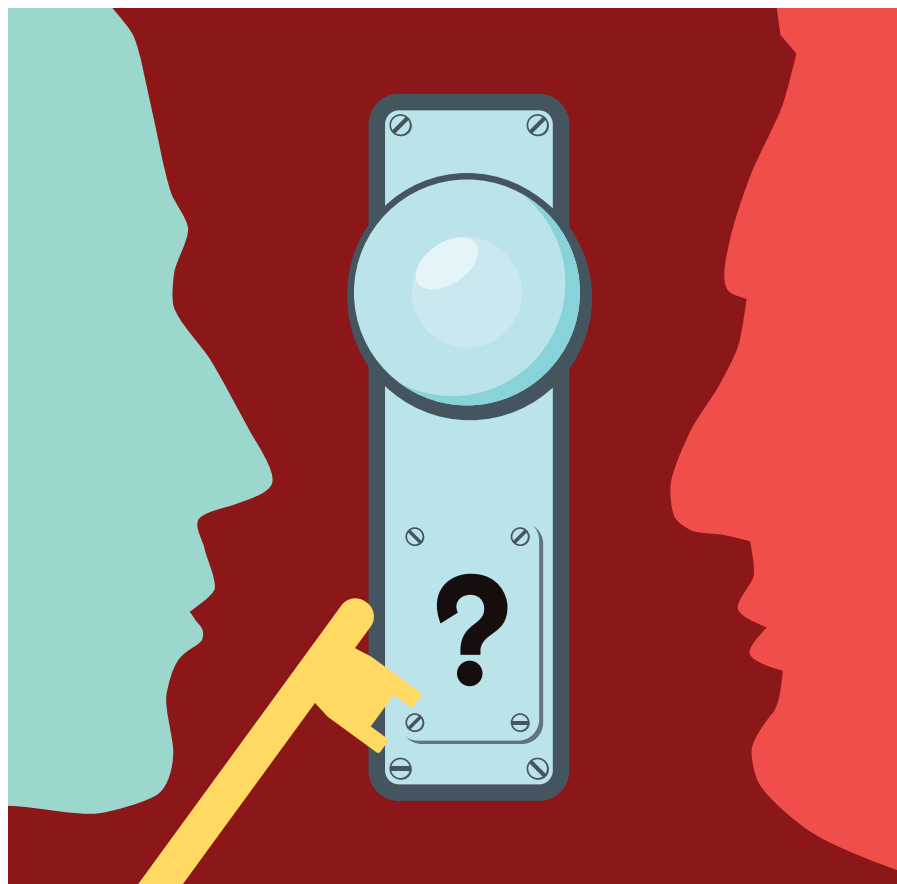
Stepen prihvatanja netradicionalnih zajednica, uključujući vanbračne zajednice i homoseksualnost i dalje se razlikuje širom Evrope

Obrasci porodičnih zajednica se mijenjaju širom Evrope: vanbračne zajednice, bilo kao prethodnica ili kao alternativa braku, sve su češće. Sve veći broj zemalja je legalizirao istospolni brak ili registrovane zajednice. Međutim, učestalost takvih netradicionalnih zajednica, stepen do kojeg su one prihvaćene u društvu i pravni okvir koji ih okružuje i dalje značajno variraju među zemljama. Podaci iz ESS-a razjašnjavaju prirodu i moguće posljedice tih kontekstualnih razlika.

Istraživači Judith Soons i Matthijs Kalmijn, na primjer, sugeriraju da skup vrijednosti koji okružuje vanbračne zajednice može imati izravan uticaj na blagostanje parova koji žive u vanbračnoj zajednici. Njihova analiza podataka ESS-a prikupljenih između 2002./03. godine i 2006./07. godine pokazuje da ožენjene osobe širom Evrope imaju tendenciju da iskazuju veću razinu blagostanja, tj. da budu sretniji i više zadovoljni svojim životom od ljudi koji žive zajedno nevjenčani. To je slučaj čak i nakon kontrole razlika u pozadinskim karakteristikama bračnih i vanbračnih parova.

Razina blagostanja povezana s vjenčanjem značajno varira u evropskim zemljama. Vanbračne zajednice imaju najveći negativni učinak na blagostanje u Rumuniji, dok je u nekoliko država, uključujući Holandiju i Norvešku, blagostanje jednako ili veće među partnerima u vanbračnim zajednicama. Soons i Kalmijn koriste podatke ESS-a kako bi pokazali da je jaz u blagostanju između bračnih i vanbračnih zajednica niži u zemljama u kojima vanbračne zajednice prevladavaju i gdje manje ljudi ne odobrava ovakav oblik suživota.

“ Oženjeni ljudi širom Evrope imaju tendenciju da iskazuju veću razinu blagostanja od ljudi koji žive zajedno nevjenčani. Razlika u blagostanju je niža u zemljama u kojima preovladavaju vanbračne zajednice i gdje manje ljudi ne odobrava takav oblik suživota ”

Prihvatanje homoseksualnosti: Udio koji se slaže sa tvrdnjom: 'Gay muškarci i lezbejke trebaju biti slobodni živjeti vlastiti život po želji'			
	2010./11.	Promjene od 2004./05.	God. kada su istospolne zajednice prvi put zakonski priznate
Holandija	93	4	1998
Švedska	90	6	1995
Danska	90	2	1989
Belgija	87	8	2000
UK	85	9	2005
Norveška	84	6	1993
Irska	84	6	2010
Francuska	83	7	1999
Njemačka	83	9	2001
Švicarska	83	8	2007
Španska	81	7	2005
Finska	75	12	2002
Češka	67	8	2006
Portugal	63	1	2010
Slovenija	53	-2	2006
Grčka	52	-1	X
Mađarska	48	-3	2009
Poljska	48	5	X
Slovačka	45	-2	X
Estonija	43	2	X
Ukrajina	34	-3	X

UTICAJ ESS-a

ESS je osvojio Descartesovu nagradu za "izvršnost u zajedničkom naučnom istraživanju" 2005. godine kao znak prepoznatog vodećeg svjetskog kvaliteta

Prihvatanje homoseksualnosti takođe se značajno razlikuje od zemlje do zemlje. Jedno od osnovnih pitanja ESS-a - uključeno u svaki krug istraživanja - pita ljude koliko se slažu ili ne slažu s tvrdnjom da "Gay muškarci i lezbejke trebaju biti slobodni živjeti po vlastitoj želji". Slaganje s ovom izjavom povećalo se tokom vremena u većini zapadnoevropskih zemalja. Međutim, u mnogim istočnoevropskim zemljama postoji manje dokaza o promjeni.

Tabela iznad pokazuje da su zemlje koje najviše prihvataju homoseksualnost, uključujući Holandiju, Švedsku i Dansku, bile među prvima koje su usvojile civilno

partnerstvo i od tada legalizirale istospolne brakove. Stepen prihvatanja je takođe veliki - i porastao je od 2004./05. godine - u zemljama poput Velike Britanije i Španije koje su nedavno legalizirale istospolna partnerstva. Međutim, stepen prihvatanja homoseksualnosti ostaje na niskoj razini u zemljama kao što su Slovačka, Poljska i Estonija, gdje istospolna partnerstva nisu zakonski priznata. Ovaj je obrazac u skladu s činjenicom da zakonsko prepoznavanje vjerovatno slijedi prevladavajuće društvene stavove. Međutim, takođe je moguće da institucionaliziranje istospolnih partnerstva kroz zakonodavstvo može pomoći u oblikovanju daljnjih stavova o homoseksualnosti. ◀

Sudjelovanje u politici nakon komunizma

Nedostatak dobre vladavine i visoka razina korupcije doprinose niskom političkom angažmanu u Srednjoj i Istočnoj Evropi

Dva desetljeća nakon tranzicije u demokraciju, političko sudjelovanje u Srednjoj i Istočnoj Evropi ostaje na znatno nižoj razini nego u Zapadnoj Evropi. Mala je vjerovatnoća da će se ljudi uključiti u institucionaliziranu političku akciju - kontaktirati političara, raditi za političku stranku ili organizaciju – ili sudjelovati u neinstitucionaliziranim oblicima djelovanja

kao što su potpisivanje peticije ili priključivanje demonstracijama. Zašto je to tako? Kakvi su izgledi da će se razine sudjelovanja povećati u budućnosti?

Marc Hooghe i Ellen Quintelier tvrde da ustrajno niska razina sudjelovanja u Srednjoj i Istočnoj Evropi odražava trenutnu političku situaciju u tim zemljama, i nije prosto neizbježna ostavština autoritarne prošlosti. Ovi su istraživači sakupili podatke ESS –a prikupljene između 2002./03. godine i 2008./09. godine kako bi uporedili stope sudjelovanja u regijama. Oni su uradili posebno poređenje između ljudi rođenih 1979. godine ili prije i onih rođenih poslije 1979. i ustanovili da je čak i među mlađom skupinom, tj. među onima koji su dosegli političko punoljetstvo u tranziciji na demokraciju, političko sudjelovanje na nižoj razini u post-autoritativnim zemljama Središnje i Istočne Evrope, u poređenju s uspostavljenim demokratijama u Zapadnoj

Evropi. Razlika u sudjelovanju ne može se samo pripisati preostalim učincima starije populacije koja je odrastala u ne-demokratskom režimu i navikom na ograničeno političko sudjelovanje.

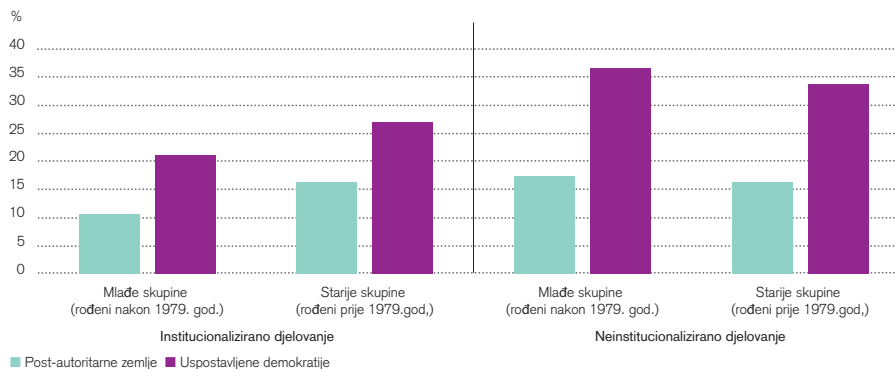
Dalja analiza sugerira da se niže stope sudjelovanja u post-autoritarnim sistemima mogu objasniti trenutnom političkom situacijom, odnosno nedostatkom dobre vladavine, kontinuirano visokom razinom korupcije i relativno slabom ekonomskom učinkovitošću, a sve to može uticati na smanjenje povjerenja i obeshrabrili ljude kada se radi o bavljenju politikom.

Ovi rezultati upućuju na to da se ne može osloniti samo na smjenu generacija u podizanju razine sudjelovanja u Srednjoj i Istočnoj Evropi. Građanski angažman vjerovatno će ostati na niskoj razini, ako buduće vlade ne budu u stanju poboljšati svoju izvedbu. ◀

UTICAJ ESS-a

Pitanja iz modula ESS Trust in Justice (Povjerenje u pravosuđe) su usvojena od strane Evropskog pravosuđa EC-a kako bi institucijama EU-a i državama članicama dala nove pokazatelje za procjenu povjerenja javnosti u pravosuđe

Udio ispitanika u uspostavljenim i post-autoritarnim demokratijama koji sudjeluju u aktivnostima institucionaliziranog i neinstitucionaliziranog političkog djelovanja

ESS 2002/03, 2004/5, 2006/07 and 2008/09

Napomena: Postotak ispitanika koji su sudjelovali u barem jednoj političkoj aktivnosti u posljednjih 12 mjeseci. Post-autoritarnе zemlje su Bugarska, Češka, Istočna Njemačka, Estonija, Mađarska, Litvanija, Latvija, Poljska, Rumunija, Slovenija i Slovačka. Uspostavljene demokratije su Austrija, Belgija, Kipar, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Luksemburg, Holandija, Portugal, Španija, Švedska, UK i Zapadna Njemačka.

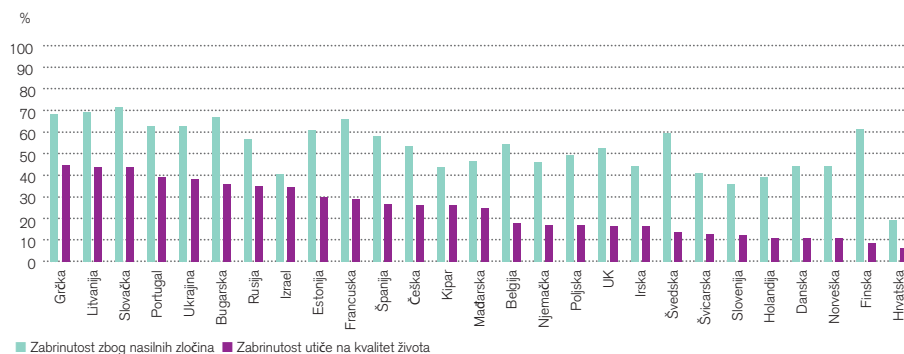
Hooghe, M. and Quintelier, E. (2013) 'Political participation in European countries: The effect of authoritarian rule, corruption, lack of good governance and economic downturn', *Comparative European Politics*, advance online publication 18 March 2013, doi:10.1057/cep.2013.3

Strah od kriminala

Strah od kriminala - i nedostatak povjerenja u policiju - može imati značajne posljedice na blagostanje

Udio ispitanika koji su zabrinuti zbog nasilnih zločina, i oni kod kojih zabrinutost utiče na kvalitet života

ESS 2010/11

Sigurno društvo je osnovna potreba građana, centralna za njihovo blagostanje. Strah od kriminala može imati direktan štetan uticaj na blagostanje i nedvojbeno je jedan od najvažnijih problema koji utiču na kvalitet života ljudi u nekim zemljama.

Podaci ESS-a prikupljeni u 2010./11. godini pokazuju da se zemlje razlikuju ne samo u mjeri u kojoj se njihovi građani boje kriminala, već i u mjeri u kojoj taj strah vodi do smanjenja razine blagostanja. Na slici iznad, svijetlo zelene kolone predstavljaju one koji se plaše nasilnih zločina, a ljubičaste kolone predstavljaju one koji osjećaju da njihov strah utiče na njihov kvalitet života. Odnos između ova dva stava nije isti u svim zemljama.

Uprkos tome što je razina straha od kriminala relativno visoka u nordijskim zemljama, njen je uticaj na kvalitet života nizak, znatno niži nego u mnogim zemljama Južne i Istočne Evrope. Na primjer, u Grčkoj i Litvaniji, više od dvije od pet osoba smatra da na njihovo blagostanje utiče njihov strah

od kriminala, dok je u Norveškoj taj odnos oko jedan na deset.

U svim zemljama, žene, mlade i starije osobe najvjerovatnije osjećaju da strah od kriminala smanjuje njihov kvalitet života.

Čini se da je strah od kriminala povezan s povjerenjem ljudi u vlasti, a posebno s povjerenjem u policiju. Analiza podataka ESS-a pokazuje da oni koji tvrde da strah od kriminala smanjuje njihov kvalitet života imaju manje povjerenja u policiju i manje je vjerovatno da misle da policija radi dobar posao.

Tim istraživača na čelu s Jonathanom Jacksonom detaljnije je razmotrio obrasce povjerenja u pravosuđe širom Evrope. Otkrili su da nordijske zemlje najviše vjeruju njihovoj policiji i sudovima, i vjeruju da su njihove institucije legitimni nositelji moći i ovlasti; dok istočne, a ponekad i južne evropske zemlje imaju tendenciju da iskazuju manje povjerenja. ◀

Politika imigracije

Zabrinutost zbog kulturne prijetnje koju predstavlja imigracija potiče podršku za ekstremne desničarske stranke u Evropi

Izborni uspjeh ekstremno desničarskih stranaka, kao što su Grčka Zlatna zora i Antiislamska stranka za slobodu u Holandiji, nakon Velike ekonomske krize, potaknuo je novi interes za ove stranke. Iako njihov uspjeh može biti djelimično povezan s ekonomskom nesigurnošću i štednjom s kojom se suočava Eurozona, analiza podataka ESS-a - iako su podaci prikupljeni prije ekonomske krize –sugerira da podrška strankama koje se zalažu protiv imigracije takođe velikim dijelom duguje zabrinutosti zbog učinaka imigracije na kulturu i način života zemlje.

Elisabeth Ivarsflaten upotrijebila je podatke prikupljene u 2002./03. godini kako bi prikazala obrazac podrške strankama

ekstremne desnice u sedam evropskih zemalja: Austriji, Danskoj, Flandriji, Francuskoj, Holandiji, Norveškoj i Švicarskoj u istom razdoblju. Uporedila je mjeru u kojoj je podrška ekstremnoj desnici bila potaknuta različitim oblicima nezadovoljstva, uključujući nezadovoljstvo ekonomijom; nepovjerenjem u političare i/ili EU; i anti-imigrantske osjećaje. Njeni rezultati upućuju na činjenicu da je zajednički faktor koji je pokretao podršku strankama ekstremne desnice anti-imigrantski stav i želja za strožijim ograničenjima prilikom odobravanja ulaska i boravka u zemlji.

Druga studija koju su proveli Geertje Lucassen i Marcel Lubbers zasnila se na istim podacima - ovaj put iz 11 zemalja - kako bi detaljnije istražili odnos između anti-imigrantskih stavova i podrške ekstremnoj desnici. Konkretno, istraživači su nastojali utvrditi razliku u mjeri podrške strankama ekstremne desnice na koju je uticala percepcija da imigracija predstavlja prijetnju za radna mjesta i ekonomiju i/ili percepcija da imigracija i kulturna raznolikost prijeti načinu života u datoj zemlji.

Njihovi rezultati sugeriraju da, iako su 2002./03. godine oba gore navedena stava bila važni pokretači anti-imigranatskih osjećaja, percipirana prijetnja kulturi bila je snažniji predskazivač podrške ekstremno desničarskim strankama od percipirane ekonomske prijetnje. Istraživanje je takođe uzelo u obzir mogućnost da se muslimani mogu promatrati kao da predstavljaju određenu kulturnu prijetnju, ali nisu pronađeni nikakvi dokazi veze između udjela muslimana koji žive u zemlji i podrške ekstremno desničarskim strankama. ◀

Ivarsflaten, E. (2008) 'What unites right-wing populists in western Europe? Re-examining grievance mobilization models in seven successful cases', *Comparative Political Studies* 41:3-23

Lucassen, G. and Lubbers, M. (2012) 'Who fears what? Explaining far-right-wing preference in Europe by distinguishing perceived cultural and economic ethnic threats', *Comparative Political Studies* 45:547-574

Sudjelovanje imigranata u civilnom društvu

Mnogi imigranti imaju aktivnu ulogu u civilnom društvu

Političke posljedice imigracije se obično razmatraju u kontekstu u kojem javnost i kreatori politike u zemlji koja prima imigrante reagiraju na njihovu prisutnost. Važno je razmotriti i stavove i iskustva samih imigranata. Kako udio imigranata u mnogim evropskim zemljama i dalje raste, snaga civilnog društva u Evropi sve više ovisi o tome da li su imigranti dovoljno integrirani u društvo da preuzmu aktivnu ulogu.

ESS je vrijedan alat za proučavanje stavova i ponašanja imigranata, kao jedina studija koja se provodi na međudržavnoj razini, a kojom se prikupljaju podaci od stanovnika zemalja koji nemaju status građana. Istraživanje obuhvata pitanja o zemlji porijekla, dužini boravka i statusu državljanstva. Prikupljanje podataka u više krugova istraživanja pruža dovoljno slučajeva za detaljnu analizu.

Istraživačica Mariya Aleksynska objedinila je podatke ESS-a prikupljene između 2002./03. i 2008./09. godine, kako bi proučila sudjelovanje imigranata u civilnom

“ ESS je vrijedan alat za proučavanje stavova i ponašanja imigranata ”

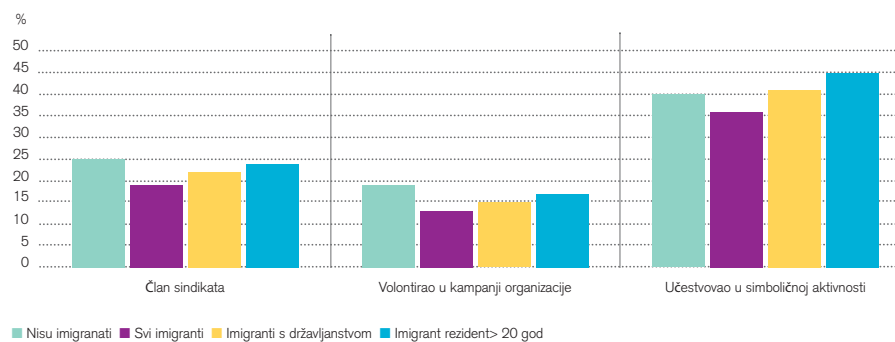
društvu. Ona je otkrila da, iako u početku postoji manja vjerovatnoća sudjelovanja imigranata u poređenju s onima koji su rođeni u datoj zemlji, imigranti s vremenom preuzimaju aktivnu ulogu u civilnom društvu ili kroz članstvo u sindikatu ili političkoj stranci, kroz volontiranje za neku skupinu ili kampanju organizacije ili simboličku akciju potpisivanjem peticije, bojkotom proizvoda ili pridruživanjem protestima.

Kao što je prikazano na slici u nastavku, duži boravak u zemlji povećava vjerovatnoću sudjelovanja imigranata. Nakon 20 godina boravka imigranti će vjerovatno, ili vrlo vjerovatno, sudjelovati više u poređenju s osobama rođenim u datoj zemlji. Sticanje državljanstva takođe ima pozitivan učinak na sudjelovanje. ←

UTICAJ ESS-a

ESS-ovi rezultati o blagostanju i povjerenju, objavljeni u zbirnoj monografiji za 2010. godinu, korišteni su u razvoju zakonodavstva u Bugarskoj, uključujući Zakon o poticanju ulaganja (IPA) i Zakon o strancima u Republici Bugarskoj

Udio ispitanika koji su sudjelovali u građanskim aktivnostima u zadnjih 12 mjeseci, prema statusu imigranata

ESS 2002/03, 2004/05, 2006/07, 2008/09

Napomena: Simbolična aktivnost odnosi se na potpisivanje peticije, bojkot ili sudjelovanje u demonstracijama. Uzorak uključuje one koji su migrirali iz 92 zemlje u 19 odredišnih zemalja: Austriju, Belgiju, Dansku, Češku, Finsku, Francusku, Njemačku, Grčku, Mađarsku, Irsku, Luksemburg, Holandiju, Norvešku, Poljsku, Portugal, Španiju, Švedsku, Švicarsku, UK

Aleksynska, M. (2011) 'Civic participation of immigrants in Europe: Assimilation, origin and destination country effects', *European Journal of Political Economy* 27:566-585

Želite saznati više?

ESS je istraživačka infrastruktura koja nudi usluge hiljadama korisnika iz akademske i neakademske zajednice

Do sada je odrađeno šest istraživanja ESS-a koja su provedena svake dvije godine i pokrila više od 30 zemalja širom Evrope. Sljedeći krugovi planiraju oslikati tačnu sliku evropskih stavova, vrijednosti i ponašanja tokom određenog vremenskog razdoblja i širom zemalja Evrope. Do sada je ESS sakupio:

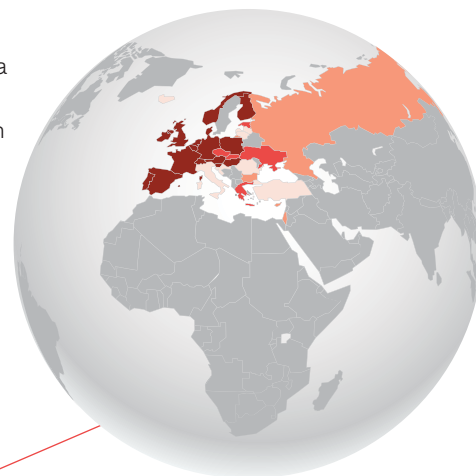
Skoro 250.000 individualnih intervjua tokom prvih pet krugova

Izvor: Norveški servis podataka društvenih nauka (Norwegian Social Science Data Services - NSD), maj 2013. god

Više od 2.400 publikacija na osnovu podataka ESS-a, uključujući više od 1.000 članaka u recenziranim naučnim časopisima

Izvor: Malnar, B (2012) Google Scholar studija publikacija na osnovu ESS-a

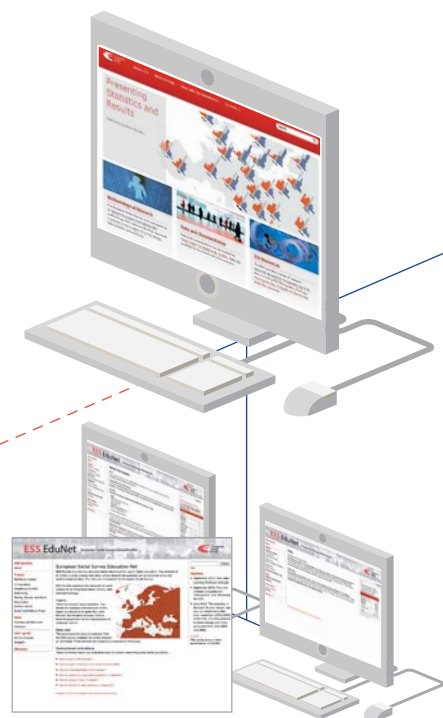

Približno 60.000 registriranih korisnika koji koriste web stranicu ESS-a širom svijeta

Izvor: Norveški servis podataka društvenih nauka (Norwegian Social Science Data Services - NSD), maj 2013. god.

ESS je postao glavni evropski istraživački projekat i autoritativni monitor društvenih promjena. Najsavremenija metodologija i prenos znanja koju ESS koristi, doprinijeli su da Evropa bude na čelu kvantitativnog društvenog mjerenja. Vođen akademskim kriterijima, ESS takođe ima za cilj staviti informacije u službu društvenih politika na državnoj i evropskoj razini. Informacije o metodologiji i nalazima ankete lako su dostupne kroz niz kanala:

ESS web stranica: koja omogućuje neograničen pristup protokolima, metodama, podacima i drugim resursima projekta.
www.europeansocialsurvey.org

EduNet: online resurs za obuku koji koristi podatke ESS-a za usmjeravanje studenata kroz analizu međudržavnih podataka velikih razmjera.

ESSTrain: program najsavremenijih obuka za osposobljavanje istraživača širom Evrope u pristupima poredbenom mjerenju.

Country	ESS 2007	ESS 2010	ESS 2013	ESS 2016	ESS 2019
ESS 2007	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ESS 2010	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ESS 2013	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ESS 2016	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
ESS 2019	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0

Nesstar: on-line alat za analizu podataka koji se može koristiti za pretraživanje ESS podataka.

ESS-ovi podaci na više razina (ESS Multilevel Data): kombinira podatke ispitanika ESS-a s državnim i regionalnim podacima iz izvora kao što su OECD, WHO i Eurostat kako bi istraživačima olakšali da analiziraju kako kontekstualni faktori mogu uticati na stavove i ponašanje.

Serijsa Vrhunskih rezultata ESS-a (ESS Topline Results Series):

dostupni kratki izvještaji o rezultatima o temama kao što su socijalna skrb, povjerenje u pravosuđe, rad i blagostanje.

Serijsa Seminara ESS-a o politikama (Policy Seminar Series):

specijalistički seminari koji okupljaju vodeće akademske radnike i kreatore politika kako bi razgovarali o tome kako podaci ESS-a mogu oblikovati raspravu o ključnim društvenim i ekonomskim izazovima s kojima se Evropa suočava.

Program poboljšanja kvaliteta (Quality enhancement programme):

kontinuirani program studija koji istražuje pitanja vezana za prikupljanje podataka za istraživanja velikih razmjera na međunarodnoj razini, kao što su smanjenje pristranosti odgovora i korištenje interneta za prikupljanje podataka.

Dodatne informacije o bilo kojem aspektu istraživanja dostupne su kontaktiranjem tima ess@city.ac.uk

Uspješna evropska saradnja

Istraživanje opisano u ovoj brošuri oslikava živopisnu sliku uvjerenja, vrijednosti i ponašanja građana Evrope. Tokom razdoblja ekonomskog i političkog previranja, važnije je nego ikad identificirati obrasce i trendove u društvenim stavovima i ponašanju.

Stoga je ohrabrujuće da se skoro 60.000 ljudi iz cijelog svijeta odlučilo registrirati na web stranicu ESS-a za pristup detaljnim podacima ili protokolima. Jednako je značajan i sve veći broj publikacija, u obliku članaka i knjiga. Pored ovih rezultata ESS i dalje utiče na međunarodnu metodologiju podržavajući najpouzdanije standarde u izradi anketa i prikupljanju podataka.

Ništa od toga ne bi bilo moguće bez napornog rada i predanosti stotina istraživača iz Evropskog istraživačkog područja (ERA). U okviru ESS-a, Glavni naučni tim (Core Scientific Team - CST) vodio je projekt u skladu s akademskim kriterijima, uz odlične savjete svog Naučnog savjetodavnog odbora pod vodstvom Maxa Kaasea i Grupe za metode kojima predsjedava Denise Lievesley. Takođe, državni timovi za koordinaciju bili su izvrsni u zadatku realiziranja zahtjevnih ESS specifikacija unutar svojih zemalja. Međutim, najviše zahvalnosti dugujemo ispitanicima, njih 250.000 širom Evrope, koji su posvetili

oko sat svog vremena kako bi podijelili svoja gledišta s obučanim anketarima. Nastavak sudjelovanja javnosti u društvenim istraživanjima je ključan za izradu podataka koji mogu dovesti do boljih politika i bolje Evrope.

**Rory Fitzgerald, Direktor ESS-a,
City University London, 2013**

“ Javni stavovi su važni u demokratskim društvima. Oni odražavaju ono u šta građani vjeruju, šta žele, čega se boje i šta vole. Teško ih je mjeriti, često su neizraženi i ne mogu se zaključiti iz samih izbornih odluka... Zato postoji ESS. Posebno je dizajniran da zadovolji zahtjeve akademskih radnika, kreatora politike i civilnog društva, te ponudi pouzdane međunarodne podatke o društvenim stavovima i ponašanjima ”

Profesor Roger Jorwell,
Direktor Evropskog društvenog istraživanja

Saznajte više o ESS-u

**Evropsko društveno istraživanje nudi pouzdane podatke o
javnim stavovima i ponašanjima u više od 30 evropskih zemalja.
Ova brošura prikazuje rezultate iz prvih pet krugova istraživanja.**

Sadržaj

Bavljenje ključnim društvenim pitanjima
Zemlje učesnice ESS-a
Jedna Evropa viška?
Rad u doba Velike ekonomske krize
Društvene odrednice zdravlja
Posao žene nikad ne završava?
Socijalna skrb pod pritiskom?
Blagostanje građana na
državnom nivou

Političke posljedica Velike ekonomske krize
Dobna diskriminacija
Brak i partnerske zajednice
Sudjelovanje u politici nakon komunizma
Strah od kriminala
Politika imigracija
Civilno sudjelovanje imigranata
Želite li znati više?
Uspješna evropska saradnja

Saznajte više o ESS:

www.europeansocialsurvey.org

Kontaktirajte ESS tim putem e-maila na:
ess@city.ac.uk

Ova publikacija je podržana sredstvima iz
Programa za istraživanje i inovacije Evropske
unije, Horizon 2020, na osnovu Ugovora o dodjeli
bespovratnih sredstava br. 676166.

Niti EC ni ESS-ov Glavni naučni tim nije
odgovoran za bilo kakvu upotrebu ovdje sadržanih
informacija.